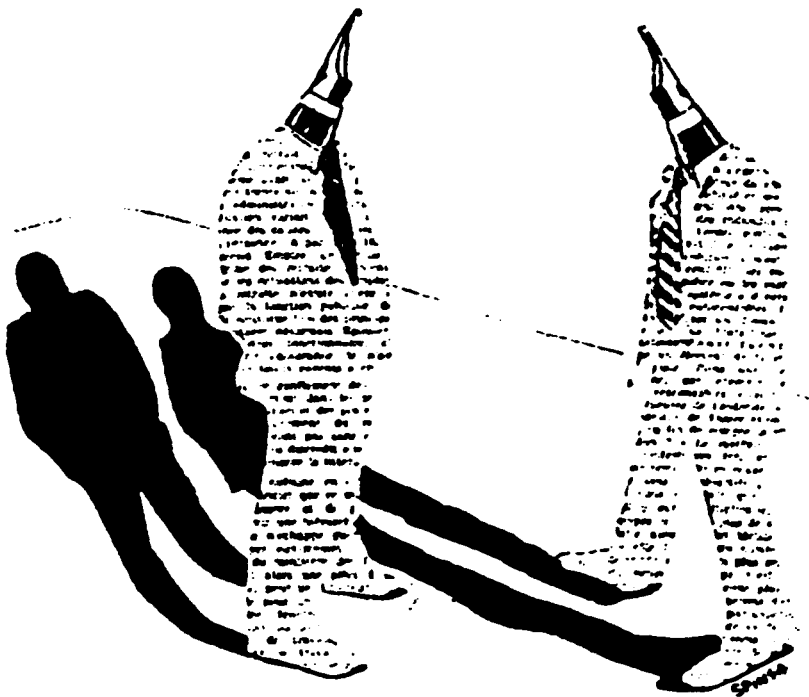

λόγος – αντίλογος – διάλογος

Για την Διακήρυξη της 3ης Σεπτέμβρη

Στο 47^ο τεύχος των «Τετραδίων», φιλοξενήθηκε άρθρο του φίλου Δαμιανού Βασιλειάδη με τίτλο: ο Ανδρέας Παπανδρέου, το ΠΑΣΟΚ και τα αίτια της πολιτικής κρίσης στην Ελλάδα. Μετά το τέλος του άρθρου ακολουθούσε μια παρουσίαση - βιογραφικό του Δ.Β., όπου ανάμεσα στα άλλα αναφέρεται ότι: «ως υπεύθυνος του ΚΕ-ΜΕΔΙΑ Ι διηύθυνε τις εργασίες για την συγγραφή της 3^{ης} του Σεπτέμ-

βρη...». Η αναφορά αυτή δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια. Άλλωστε κοινός τόπος για όλους μας είναι: «Φίλος μεν ο Δάμων, φιλότατη δε η αλήθεια».

Επιτρέψτε μου λοιπόν να καταθέσω την δική μου μαρτυρία, δεδομένου ότι την εποχή για την οποία ομιλούμε ήμουν μέλος του Γραφείου του Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΚ, και εκ των συντακτών της Ιδρυτικής Διακήρυξης (προφανώς, ιδρυ-

τικό μέλος του ΠΑΣΟΚ επίσης).

Το κείμενο - διακήρυξη της 3^{ης} Σεπτεμβρίου είναι «προϊόν» μιας συγκεκριμένης εποχής, ένα κείμενο που γεννήθηκε σε μια άλλη πολιτική συγκυρία και με έναν άλλο συσχετισμό δυνάμεων τόσο στην Ελλάδα όσο και παγκόσμια.

Υπενθυμίζω ότι:

- Στο τέλος του '73, έχει γίνει η εξέγερση του Πολυτεχνείου και η ανάληψη της εξουσίας από τους σκληρούς του Ιωαννίδη. Το Κίνημα έχει ριζοσπαστικοποιηθεί και έχουν αρχίσει να διαφαίνονται οι αδυναμίες της παραδοσιακής Αριστεράς να το εκφράσει.

- Στις 25 του Απριλίου του 1974 ξεσπάει στην Πορτογαλία η «Επανάσταση των Γαρυφάλλων» που γεμίζει όλη την Ευρώπη αισιοδοξία.

Η αρχή του τέλους για τις χούντες Πορτογαλίας, Ισπανίας, Ελλάδας είναι ορατή μπροστά μας.

Δυστυχώς για τη χώρα μας, η πτώση της δικτατορίας περνάει μέσα από το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου και την τουρκική εισβολή και κατοχή του βορείου τμήματος της Μεγαλονήσου.

- Επιπλέον, η πτώση της βρίσκει την Οργάνωση μας, το ΠΑΚ, στο απόγειο της επιρροής του από ριζοσπαστικές απόψεις και αντι-ιμπεριαλιστικό προσανατολισμό. Έτσι προκύπτει η ανακοίνωση του Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΚ, μετά την επιστροφή Καραμανλή στην Ελλάδα, για «αλλαγή φρουράς».

Μέσα σε αυτό το κλίμα, συντε-

λούνται τρεις εξελίξεις στην οργάνωση του ΠΑΚ.

Η πρώτη ήταν η σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου στο Βίντερτουρ της Ελβετίας, η δεύτερη ήταν η παγερμανική συγκέντρωση της Φρανκφούρτης στις 4 Αυγούστου 1974, και η τρίτη η σύνταξη του κειμένου διακήρυξης που έμεινε γνωστό σαν «διακήρυξη της 3^{ης} Σεπτεμβρίου».

Στην σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου στο Βίντερτουρ της Ελβετίας έγινε κατ' αρχήν ορατή η ανάγκη δημιουργίας μαζικού κοινοβουλευτικού κόμματος στην Ελλάδα χωρίς την διάλυση της ήδη υφιστάμενης Οργάνωσης.

Στην παγερμανική συγκέντρωση της 4^{ης} Αυγούστου προέκυψαν αντίστοιχες αποφάσεις για τη μελλοντική μας πορεία μετά από διάλογο με την συμμετοχή όλων σχεδόν των Τ.Ο. της Δ. Γερμανίας -Δ. Βερολίνου. Συγκεκριμένα ήταν παρόντες οι εκπρόσωποι των Τ.Ο.: Νόστατ, Μπιτιγχάιμ, Νυρεμβέργης, Ρούτλιγκεν, Στουτγάρδης, Χάιλμπροτ, Σβάινφουρτ, Βύρτζμπουργκ, Τύμπιγκεν, Φορτζχάιρτ, Μονάχου, Φρανκφούρτης, Καρλσρούης, Μαϊνχάιμ, Μέτσιγκεν, Όφενμπαχ, Άαχεν, Βόννης, Τίσμπουργκ, Ντύσσελντορφ, Κολωνίας, Κρέφελντ, Νόους, Βούπερταλ, Αμβούργου, Αννόδερου, Βερολίνου, Χέρρενμπουργκ και τρία μέλη της Τ.Ο. Φλωρεντίας (μεταξύ των οποίων ο ένας ήταν ο γράφων). Εμείς οι τρεις ειδικά, είχαμε πάει μαζί με τους συντρόφους από το Τύμπι-

γκεν διότι εκείνο τον καιρό φιλοξενούμασταν στην πόλη τους. Συν τοις άλλοις προέκυψε η αναγκαιότητα δημιουργίας πολιτικού κοινοβουλευτικού κόμματος με την παράλληλη διατήρηση όλης της προηγούμενης Οργάνωσης, σαν ένα είδος εγγύτητος. Η άποψη αυτή βγήκε με ομοφωνία, έβρισκε σύμφωνους όλους τους συντρόφους γιατί κάλυπτε τόσο την διαμορφωμένη κατάσταση με παράλληλη εξασφάλιση του ρόλου της υπάρχουσας κατάστασης. Απόρροια αυτών των αποφάσεων στο Βίντερτουρ και στην Φρανκφούρτη και της βασικής επιλογής να επιστρέψει ο Ανδρέας Παπανδρέου στην Ελλάδα, ήταν να σταλεί ο Δαμιανός Βασιλειάδης στην Ελλάδα για να ετοιμάσει την υποδοχή του που είχε αποφασιστεί να γίνει στις 19 Αυγούστου και από την άλλη, η αναγκαιότητα συγγραφής ενός κειμένου που να εξαγγέλλει τον νέο μαζικό κοινοβουλευτικό φορέα. Ενός κειμένου που να στηρίζεται στη λογική Κινήματος, που να προσδιορίζει σαφώς ένα πλαίσιο αρχών στο οποίο έπρεπε όλοι να κινηθούμε, ένα πλαίσιο που θα έπρεπε όλοι όσοι προχωρούσαν να αποδεχθούν.

Ο φόβος των παλααιοκομματικών και της ίντριγκας μας είχε υποχρεώσει να είμαστε αφετηριακά αυστηροί. Δεν θέλαμε επ' ουδενί νέα Ένωση Κέντρου. Η τρίτη εξέλιξη λοιπόν ήταν η σύνταξη του κειμένου - Διακήρυξης:

«Κατ' εντολή του Αρχηγού του ΠΑΚ Ανδρέα Παπανδρέου, στις

αρχές Αυγούστου 1974, μαζευτήκαμε στο Μόναχο της Δ. Γερμανίας εκπρόσωποι των Οργάνων και του ΚΕΜΕΔΙΑ για τη σύνταξη της Διακήρυξης του Νέου Πολιτικού Οργανισμού που εξαγγέλθηκε στη συνέχεια στις 3 Σεπτέμβρη. Οι συντάκτες της διακήρυξης ήταν: Γιώργος Λιάνης καθηγητής από ΗΠΑ - Πάνος Μαντάς, Θόδωρος Αγγελόπουλος, Μιχάλης Χαραλαμπίδης, Σωτήρης Κωστόπουλος από ΚΕΜΕΔΙΑ, Γιώργος Τσουγιόπουλος από Οργάνωση Δυτικής Γερμανίας, Γιάννης Ζαφειρόπουλος από Οργάνωση Μεγ. Βρετανίας, Άκης Τσοχατζόπουλος και Γιώργος Παπαγιαννόπουλος από το Γραφείο Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΚ».

Το κείμενο έγινε αντικείμενο «διαπραγμάτευσης» στο Καστρί με τους παλαιούς βουλευτές της Ε.Κ. και με ελάχιστες τροποποιήσεις και κατόπιν της επιμονής όλων των παρόντων μελών του ΠΑΚ για τη διατήρηση της έννοιας της κοινωνικοποίησης, εξαγγέλθηκε και έγινε η ιδρυτική Διακήρυξη του νεοεμφανιζόμενου ΠΑΣΟΚ.

Τα αποτελέσματά της στη διαμόρφωση ενός νέου ριζοσπαστικού, πατριωτικού και σοσιαλιστικού αντάμα ρεύματος είναι γνωστά και κοινώς αποδεκτά.

Η εθνική ανεξαρτησία και η σοσιαλιστική προοπτική ως έννοιες συναντήθηκαν με τις λαϊκές διαθέσεις. Έμενε να δοκιμαστεί στην πράξη, η πιθανότητα της όποιας «υλοποίησης». Η επιρροή της τότε πολιτι-

κής συγκυρίας και των απελευθερωτικών κινήματων, ως και η έκφραση του ριζοσπαστισμού στη χώρα μας είναι εμφανής στην συγγραφή του κειμένου».¹

Φτάσαμε έτσι στην εξαγγελία του Πανελλήνιου Σοσιαλιστικού Κινήματος: Π.Σ.Κ., που έγινε στην συνέχεια πιο εύχαρα ΠΑ.ΣΟ.Κ. Επισημαίνω ότι:

«Το νεοϊδρυθέν ΠΑΣΟΚ κληρονόμησε από το ΠΑΚ : τον Πρόεδρό του (ως πρόσωπο και ως θεσμό), το κέντρο Μελετών και Διαφώτισης (ΚΕΜΕΔΙΑ), τις Οργανώσεις Εξωτερικού, τον «Αγωνιστή»: όργανο των Φίλων ΠΑΚ Φλωρεντίας για τα πρώτα 5 τεύχη, όλης της Ιταλίας για το έκτο και τελευταίο, ένα ποσοστό μελών της Κ.Ε. που μετεγκαταστάθηκαν στην

Ελλάδα. Τις βασικές αρχές: Εθνική Ανεξαρτησία, Λαϊκή Κυριαρχία, Δημοκρατικές Διαδικασίες, Σοσιαλιστικός Μετασχηματισμός (Κοινωνική Απελευθέρωση). Επίσης, ένα πολιτικοϊδεολογικό πλαίσιο με αναφορές στα αντιιμπεριαλιστικά και Εθνικοαπελευθερωτικά Κινήματα εν γένει και μια τάση υπεράσπισης αρχών, όπως η αυτοδιαχείριση και η οργάνωση βάσης».²

Παράλληλα με την υποτίμηση έως αγνόηση της πλειοψηφίας των μελών του ΠΑΚ και την μη-ανάδειξή τους στην νέα πολιτική συγκυρία στην οργάνωση του ΠΑΣΟΚ, σε αντίθεση με τους προγενέστερους της ΕΔΗΝ και κυρίως, τους μεταγενέστερους: της μεταπολίτευσης. Αλλά αυτό, είναι μια άλλη ιστορία.

Γιώργος Παπαγιαννόπουλος*

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εφημερίδα «Το Παρόν», 3-9-1995.

2. Γ. Παπαγιαννόπουλου: *Η σκοτεινή πλευρά του Ήλιου*, Αθήνα 1989.

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Ο Γιώργος Παπαγιαννόπουλος ήταν ένας από τους συντάκτες της Διακήρυξης.